

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br.102

25.6.2020.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 101. sednice Komisije za žalbe, održane 25.6.2020. godine u 18 sati u Pres centru UNS.

Prisutni članovi Komisije: Bojan Cvejić, Tamara Skrozza, Vlado Mareš, Ljiljana Smajlović, Dragan Đorđević, Zlatko Čobović, Zorica Višnjić, Jelka Jovanović, Vida Petrović Škero i Olivera Milošević

Odsutni članovi Komisije: Snežana Andrejević

Ostali prisutni: Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu

Dnevni red:

1. Razmatranje žalbe Beogradskog centra za ljudska prava na komentare na Fejsbuk profilu "Blica"
2. Razmatranje druge žalbe Beogradskog centra za ljudska prava na komentare na Fejsbuk profilu "Blica"
3. Razmatranje treće žalbe Beogradskog centra za ljudska prava na komentare na Fejsbuk profilu "Blica"
4. Razmatranje četvrte žalbe Beogradskog centra za ljudska prava na komentare na Fejsbuk profilu "Blica"
5. na Fejsbuk profilu "Blica"
6. Razmatranje žalbe Beogradskog centra za ljudska prava na komentare na Fejsbuk profilu portala "Srbija danas"
7. Razmatranje žalbe Beogradskog centra za ljudska prava na Fejsbuk profilu "Kurira"
8. Razmatranje druge žalbe Beogradskog centra za ljudska prava na komentare na Fejsbuk profilu "Kurira"
9. Razmatranje žalbe Snežane Miletić na tekst objavljen u "Blicu"
10. Razmatranje žalbe Novosadske biciklističke inicijative na tekst objavljen u magazinu SAT Plus

1-5. Komisija je vodila objedinjenju raspravu o četiri žalbe koje su se odnosile na "Blic", kao i o žalbi na portal "Srbija danas". Beogradski centar za ljudska prava podneo je žalbe zbog komentara na Fejsbuk profilima ovih medija, objavljenih ispod teksta o upadu automobilom u Prihvatni centar za migrante, a koji su, po njima, diskriminatorni, šire mržnju i pozivaju na nasilje. U toku rasprave Vida Petrović Škero rekla je da u odluci treba navesti da, bez obzira što su tekstovi korektni, redakcije moraju mnogo da paze kad su u pitanju komentari, jer se

njima krše „raznorožna ljudska prava“ i da oni podstiču širenje zabluda koje već postoje kad je reč o izbeglicama – da odmah dobijaju državljanstvo, da su privilegovani prilikom dobijanja posla i slične stvari, koje uopšte nisu tačne. Govori se i kako siluju žene, kako napadaju ljude, da bi se utvrdilo da učestvuju u krađama hrane, jer, kako je rekla, raspitivala se i saznala da su ti ljudi više od nedelju dana dobijali samo hleb. Zato se posebno mora ukazati novinarima da vode računa o ovakvim komentarima kojima se šire zabluda i govor mržnje u javnom mnjenju. Redakcije znaju koji tekstovi mogu da izazovu takve reakcije i trebalo bi da obrate posebnu pažnju i da takve komentare uklanjaju. Bojan Cvejić je rekao da, iz ličnog iskustva, zna da je jako teško kontrolisati sve komentare, posebno na Fejsbuku i još ako neko komentariše posle dva, tri dana, to je praktično nemoguće ispratiti. Tako da je sasvim moguće da takvi komentari promaknu, jer se na Fejsbuku ne može raditi ni premoderacija, niti mogu da se isključe komentari, ali ako neko već ukaže na njih, onda je zaista nedopustivo da se ne uklone. Jelka Jovanović je rekla da, kad neko ima toliko pratilaca na Fejsbuku to je ozbiljan izvor prihoda i zato bi morali da angažuju moderatore koji bi to pažljivo pratili. Komisija je, potom, glasajući o svakoj žalbi posebno, utvrdila da su u svih pet slučajeva prekršene tačka 1 Poglavlja IV i tačka 4 Poglavlja V, koje se odnose na zabranu diskriminacije i govora mržnje.

6. i 7. Generalna sekretarka je obavestila članove Komisije da je u međuvremenu redakcija “Kurira” uklonila sporne komentare i da te dve žalbe više nisu u proceduri. Vida Petrović Škero je rekla da svejedno misli da je neprihvatljivo da su sporni komentari stajali više od mesec dana pre nego što su uklonjeni, te da se postavlja pitanje da li je u redu da Komisija sada kaže da su oni postupili bolje, ako su svi u isto vreme dobili obaveštenje, još 15. maja. Ljiljana Smajlović je rekla da je nedavno pitala generalnog sekretara norveškog saveta za štampu da li oni prihvataju da redakcije povuku ili uklone komentare, na šta je odgovorio -da, ukoliko se to uradi u određenom roku, kao i da se prihvatljivim rokom kad su dnevne novine u pitanju smatra sutra. Dodala je da kod nas takav standard ne postoji, kao i da ne preporučuje baš taj norveški, ali da Komisija svakako treba da obavesti sve redakcije da treba da reaguju što pre. Tamara Skrozza je takođe istakla da “Kurir” treba upozoriti da moraju neuporedivo brže da uklone komentare na koje im neko ukaže i da ovoliko odugovlačenje nije prihvatljivo.

8. Snežana Miletić, novinarka portala “021” podnela je žalbu, jer je, kako je navela, “Blic”, bez njenog znanja, dozvole, potpisa i izvora objavio njen tekst, samo sa drugim naslovom i fotografijama. Zlatko Čobović je rekao da je prekršen Kodeks novinara, koji u članu 1 Poglavlja IX kaže da su novinari u obavezi da poštuju važeće zakonodavstvo, te da je ovo klasičan primer kršenja i zakona. U Zakonu o autorskim i srodnim pravima postoji, kako je objasnio, poglavlje koje predviđa neka ograničenja autorskog prava, odnosno slučajeve u kojima je moguće koristiti tuđe autorsko delo bez saglasnosti i bez plaćanja naknade, ali i u tim slučajevima je nužno navesti ime i prezime autora, kao i izvor, dok “Blic” nije naveo ime autora, a izvor je naveo naknadno. U tom poglavlju postoji i član 43, koji kaže da je dozvoljeno koristiti autorsko delo bez saglasnosti autora i bez plaćanja naknade, ako je reč o izveštavanju sa dnevnog događaja i samo u obimu koji odgovara tom načinu izveštavanja. U ovom slučaju nije reč o tekućem događaju, a posebno ne o tome da je tekst preuzet u odgovarajućem obimu pošto je ceo prepisan. U članu 49 istog zakona, koji se odnosi na pravo citiranja, kaže se da je moguće bez saglasnosti i bez plaćanja naknade preneti kraće delove teksta, a u ovom slučaju je prenet ceo tekst, koji je i potpisan inicijalima novinara “Blica”. Komisija je, nakon toga, jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 1 i 2 poglavlja IX.

9. Marko Trifković, predsednik Udruženja građana Novosadaska biciklistička inicijativa, podneo je žalbu u ime tog udruženja, verujući da je sporim tekstom prekršeno više tačaka

Kodeksa novinara Srbije iz poglavlja Istinitost izveštavanja i Novinarska pažnja. Jelka Jovanović je, u toku diskusije, rekla da je saglasna sa ocenama podnosioca žalbe, da ne sumnja u dobre namere autora, ali da tekst „vrvi od proizvoljnosti i manipulacija“. Istakla je da su biciklisti nedopustivo targetirani kao krivci za saobraćajne nesreće. Zorica Višnjić je navela da nije stekla takav utisak i da misli da je tekst ozbiljno i profesionalno napisan. Vrlo je važan podatak da je za 65 odsto povećan broj nesreća u kojima su stradali biciklisti, te da nema utisak da su oni tergetirani, jer se u tekstu ukazuje i na odgovornost vozača automobila. Dodala je da misli da je redakcija htela da ukaže na problem i da svaki vozač zna koliko je teško na vreme reagovati ako biciklista nije dovoljno oprezan. Verovatno su i prenatlaženim naslovom hteli da ukažu na problem, na to da nema biciklističkih staza i na opasnosti kojima su izloženi u saobraćaju. Jelka Jovanović je rekla da, ako su već naveli za koliko je povećan procenat stradalih biciklista, trebalo da se iznesi i podaci o tome koliko je poslednjih godina povećan promet, tačnije broj biciklista, da bi moglo da se upoređuje da li sada stradaju češće. Bojan Cvejić je ocenio da nema prekršaja Kodeksa i naglasio da je važno da se o ovom problemu piše i da se svima skrene pažnja, uključujući i nadležne organe, koliko je opasno voziti bicikl kada nema biciklističkih staza. Vida Petrović Škero je rekla da se i njoj čini da tekst ukazuje na problem i upozorava sve građane, jer sve više biciklista učestvuje u saobraćaju. Kroz Vojvodinu, recimo, voze magistralnim putevima. Ovakav naslov, dodala je, kaže – ti vozi pažljivije, a onaj ko mora da vodi računa o tome nek primeti šta se dešava i nek preduzme nešto. Navela je i da nije sigurna ni da je reč „kamikaza“ grubo upotrebljena, jer se time kaže „budi oprezan, nemoj da si kamikaza, vozi pažljivo“. Tamara Skrozza je rekla da se njoj izraz „kamikaza“ ne dopada, da joj se ne dopada ni u primerima koje je redakcija navela u odgovoru na žalbu, ali da ne vidi da postoji prekršaj Kodeksa. Ona je predložila i da se redakciji magazina SAT Plus malo objasni uloga Saveta za štampu i da se pozovu da priznaju nadležnost Saveta. Komisija je, po završetku rasprave, sa devet glasova „za“ i jednim „protiv“ odlučila da Kodeks nije prekršen.

Komisija je, na kraju sednice, za predsedavajućeg u narednih šest meseci izabrala Vlada Mareša.

Sednica je završena u 18.45 sati.

Zapisnik vodila

Gordana Novaković

Predsedavajući

Bojan Cvejić